

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ
HASVET BAYTARLIQ TƏBABƏTİ FAKÜLTƏSİ
BAYTARLIQ TƏBABƏTİ DEPARTAMENTİ

BAYTARLIQ TƏBABƏTİNİN İNKİŞAF TARİXİ və DEONTOLOGİYASI
SİLLABUS

Tədris ili və semestri
2026/27-cı tədris ilinin payız semestri

Müəllim: q.t.t.ü.f.d. Ülviyyə Cəlilova

Razılaşdırılmışdır:

Təsdiq edirəm:

Departamen müdiri:

Dr. Səbinə Məmmədova

Baytarlıq təbabətinin inkişaf tarixi və deontologiya

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	VET 110, Baytarlıq təbabətinin inkişaf tarixi və deontologiya , 4 AKTS
	Departament	Baytarlıq Təbabəti
	Proqram	Bakalavr
	Tədris semestri	2026/27-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim	PhD. Cəlilova Ülviyyə Mahmud qızı
	E-mail:	Celilovaulviyye015@gmail.com
	Telefon:	+994708599055 +994503505662
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşdırılan vaxtlarda
Prerekvizitlər	---	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü	Seçmə	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Bruce Vivash Jones. The History of Veterinary Medicine and the Animal-Human Relationship. UK-2022 2. Michael Thrusfield, Robert Christley and etch. Veterinary Epidemiology - IV Edition. UK-2018 3. Patricia Marques. Veterinary Bacteriology. Canada-2021 4. P.J. Quinn, B.K. Markey and etch. Veterinary Microbiology and Microbial Disease - II Edition. UK-2011 5. Susan D. Jones, Peter A.Koolmees. A Concise History of Veterinary medicine. Cambridge University Press - 2022 6. Минеева, Т.Н. История ветеринарии. Учебное пособие. РФ-2005 7. История ветеринарной медицины. Учебник. Саратов-2016 8. Э.Салимзаде. История ветеринарии от истоков до наших дней. Астрахань – 2021 9. İ. Gəncəyev, F.Nəsibov. Heyvanların daxili xəstəlikləri. Bakı-2020 10. Q.Q.Abdullayev. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yetişdirilməsi. Bakı-2018 11. Zahir Ələsgərov. Antropozoonoz xəstəliklər. Bakı-2016 12. Rollin, B.E. An Introduction to Veterinary Medical Ethics: Theory and Cases. 2nd Edition. Wiley-Blackwell, 2006. https://www.perlego.com/book/1009672/an-introduction-to-veterinary-medical-ethics-theory-and-cases-pdf 13. Sandøe, P., Corr, S., Palmer, C. Companion Animal Ethics. Wiley-Blackwell, 2016. 14. Cooney, K.A., et al. Veterinary Euthanasia Techniques: A Practical Guide. Wiley-Blackwell. 15. World Organisation for Animal Health (WOAH). Recommendations on the Competencies of Graduating Veterinarians (“Day 1 Graduates”). 16. World Organisation for Animal Health (WOAH). Guidelines on Veterinary	

	Education Core Curriculum. https://www.woah.org/en/document/af-core-ang/ 17. World Organisation for Animal Health (WOAH). Terrestrial Animal Health Code – Quality of Veterinary Services. https://www.woah.org/app/uploads/2025/01/en-cast-toc-1-2023.pdf 18. World Organisation for Animal Health (WOAH). Animal Welfare Standards and Guidelines. https://www.woah.org/en/what-we-do/animal-health-and-welfare/animal-welfare/implementation-of-animal-welfare-standards-and-policies/ 19. British Veterinary Association (BVA). BVA Ethics and Welfare Guidance. https://www.bva.co.uk/resources-support/ethical-guidance/ 20. Royal College of Veterinary Surgeons (RCVS). Code of Professional Conduct for Veterinary Surgeons. https://www.rcvs.org.uk/veterinary-professionals/conduct-and-guidance/code-of-professional-conduct-for-veterinary-surgeons 21. European Veterinary Code of Conduct. Federation of Veterinarians of Europe (FVE). https://fve.org/cms/wp-content/uploads/FVE_Code_of_Conduct_2019_R1_WEB.pdf 22. AVMA. Principles of Veterinary Medical Ethics of the AVMA. https://www.avma.org/resources-tools/avma-policies/principles-veterinary-medical-ethics-avma 23. T.İsgəndərov Ümumi və Xüsusi baytarlıq cərrahiyyəsi Gəncə 2011 24. T.İsgəndərov - Baytarlıq Cərrahiyyəsindən Praktikum – 2015 25. T.İsgəndərov – Baytarlıq anesteziologiyası və reanimatologiyası 26. Əliyev R.M, Əliyev E.İ, Hüseynov M. C, Baytarlıq işinin təşkili və iqtisadiyyatı. ADAU, 2010,
Kursun təsviri	“Baytarlıq təbabətinin inkişaf tarixi və deontologiya” fənni baytarlıq elminin qədim dövrlərdən müasir dövrə qədər keçdiyi yaranma və tarixi inkişaf mərhələlərini, müxtəlif sivilizasiyalarda formalaşmasına təsir göstərən elmi kəşfləri, görkəmli alimləri və baytarlıq məktəblərini əhatəli şəkildə öyrənir. Fənn heyvan xəstəliklərinin müalicəsi, profilaktikası və diaqnostikasının tarix boyu necə təkamül etdiyini, həmçinin cəmiyyətin inkişafında və heyvandarlığın qorunmasında baytarlığın rolunu araşdırır. Eyni zamanda, bu fənn müasir baytarlıq peşəsinin etik və deontoloji prinsiplərini, baytar həkimin peşə məsuliyyətini, heyvan rifahını, ictimai sağlamlığın və qida təhlükəsizliyinin qorunmasında baytarın rolunu dərinlən təhlil edir. Tələbələr etik dilemmaların müəyyənəşdirilməsi, peşəkar qərarların əsaslandırılması, heyvan sahibləri ilə effektiv kommunikasiya, məxfilik, maraqlar toqquşması, peşəkar müstəqillik və məsuliyyət kimi vacib bacarıqlara yiyələnirlər. Bundan əlavə, proqram çərçivəsində baytarlıq təbabətinin inkişafının heyvandarlıq, zoonoz xəstəliklərin nəzarəti və qida təhlükəsizliyi ilə əlaqəsi izah olunur. Fənn həmçinin Vahid Sağlamlıq (One Health) konsepsiyasında baytarlığın yerini, bu sahənin inkişafında beynəlxalq təşkilatların və data analitikasının rolunu geniş şəkildə aydınlaşdırır.

Kursun məqsədləri	“Baytarlıq təbabətinin inkişaf tarixi və deontologiya” fənninin əsas məqsədi baytarlıq elminin qədim dövrlərdən müasir dövrə qədər keçdiyi yaranma və inkişaf mərhələlərini tələbələrə sistemli şəkildə öyrətmək, həmçinin onlarda yüksək peşəkar, etik və deontoloji davranış formalaşdırmaqdır. Fənn sahə üzrə toplanmış tarixi biliklərin mahiyyətini anlamağa, heyvan sağlamlığının qorunmasında təcrübənin rolunu dərk etməyə, eləcə də tələbələrdə elmi dünyagörüşü və peşə marağı yaratmağa xidmət edir. Müxtəlif dövrlərdə baytarlıq təbabətinin inkişafına təsir göstərən alimlər və məktəblər haqqında bilik verməklə yanaşı, fənn tələbələrdə müqayisəli təhlil aparmaq, tarixi prosesləri qiymətləndirmək bacarığını inkişaf etdirir və baytarlığın cəmiyyət ilə heyvandarlığın inkişafındakı əhəmiyyətini aşındırır. Fənnin tədrisinin sonunda tələbələr aşağıdakı bilik və bacarıqlara yiyələnmişdirlər: • Baytarlıq elminin tarixi inkişaf mərhələlərini təhlil etməyi və müxtəlif sahələrin inkişafını müqayisə etməyi; • Görkəmli alimlərin və elmi məktəblərin baytarlıq elminə verdiyi töhfələri qiymətləndirməyi; • Baytar həkimin peşə və etik məsuliyyətlərini müəyyən edərək etik dilemma və peşəkar konfliktləri təhlil etməyi; • Heyvan rifahı prinsiplərini peşə fəaliyyətində uğurla tətbiq etməyi; • Baytar həkim və heyvan sahibi münasibətlərində peşəkar kommunikasiya qurmağı; • Məxfilik, maraqlar toqquşması və peşəkar müstəqillik prinsiplərini izah etməyi; • Baytarlığın qida təhlükəsizliyi və Vahid Sağlamlıq (One Health) konsepsiyasındakı rolunu əsaslandırmağı; • Müasir texnologiyaların və data analitikasının baytarlıq fəaliyyətinə təsirini qiymətləndirməyi bacarmalıdırlar.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər: - Baytarlıq təbabətinin yaranma tarixini, elmi məktəblərin və alimlərin rolunu təhlil edir. - Qida təhlükəsizliyi, zoonoz xəstəliklər, "Vahid Sağlamlıq" konsepsiyası və data analitikasının tətbiqini izah edir. - Peşə etikası, məxfilik, maraqların toqquşması və heyvan rifahı ilə bağlı etik qərarlar qəbul edir. - Heyvan sahibi və həmkarlarla etik kommunikasiya quraraq peşəkar vəstifələrini yerinə yetirir.		
Tədris metodları	Praktik tapşırıqlar	x	
	Qrup müzakirəsi	x	
	Flipped classroom	x	
	Case study (situasiya təhlili)	x	
	Debat və etik dilemma müzakirələri	x	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Fərdi mövzuda prezentasiya	Semestr ərzində	10
	Quiz	Semestr ərzində	5
	Aktivlik	Semestr ərzində	10

	Case study və etik dilemma	Semestr ərzində	5
	Aralıq imtahanı	Semestr ərzində	30
	Final imtahanı	Semestr ərzində	40
	Yekun		100
Tədris qaydaları	Dərsin təşkili - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri yoxlanılacaqdır. - Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiyanın özü isə çap olunmuş variantda təhvil verilməlidir. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır və tələbə dərs saatında iştirak edə bilər. Yoxlama işi (Quiz) Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazıya bilər. İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır. İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır. Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.		

**MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN TƏXMİNİ BÖLGÜSÜ VƏ TƏQVİM TƏQVİM-
TEMATİK PLAN**

Həftə	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	Baytarlıq təbabətinin tarixi dövrlər üzrə inkişafı və əsas prinsipləri.	Əsas dərslik 1(15–85), 5 (10-110), 6 (18-140), 8 (25-120).
2.	Baytarlıq mikrobiologiyası, parazitologiyasının və virusologiyasının inkişaf tarixi	Əsas dərslik 3 (10-50), 4 (1-35), 6(165-210).
3.	Baytarlıq cərrahiyəsinin inkişaf tarixi. Heyvanların evtanaziyası, ağrı və əzabın idarə olunmasının etik qaydaları	Əsas dərslik 14 (1-55), 23 (10-45),12 (110-165).
4.	Baytarlıqda zootexniya elminin inkişaf tarixi	Əsas dərslik 5 (140-180),10 (12-75). 7(1-28).
5.	Baytarlıq terapiyasının və mamalıq elminin inkişaf tarixi	Əsas dərslik 6 (145-195), 9 (15-90).
6.	Baytarlıq genetikasının və epidemiologiyasının inkişaf tarixi	Əsas dərslik 1 (190-240), 2 (1-40),
7.	Baytarlıq farmokologiyasının inkişaf tarixi. Dərman vasitələrinin istifadəsi və antimikrob rezistentliyə qarşı etik yanaşma	Əsas dərslik 4 (550-610), 21 (12-18), 6(220-260).
	Aralıq imtahanı	
8.	Baytarlıq deontologiyasının anlayışı, predmeti və əsas prinsipləri Baytar həkimin peşə etikasası və məsuliyyəti	Əsas dərslik 12(1-45), 16(link), 20(link), 21 (3-9), 22(1-10),
9.	Baytarlıq müəssisələrində peşəkar davranış və sanitariya qaydaları	Əsas dərslik 17 (7-16), 20 (link)
10.	Baytar-heyvan sahibi münasibətləri və peşəkar kommunikasiya	Əsas dərslik 13(20-60), 19 (link)
11.	Baytar həkimlik peşəsinin etikasası qaydaları və problemləri. Qərar verilmə anları və pratik həlləri.	Əsas dərslik 12(60-105), 21(1-15),
12.	Baytarlığın qida təhlükəsizliyinin təmin olunmasında rolu. Baytar həkimin cəmiyyət, ictimai sağlamlıq və qida təhlükəsizliyi qarşısında məsuliyyəti	Əsas dərslik 11(10-65), 15(link), 18(link)
13.	Baytarlığın Vahid Sağlamlıq konsepsiyasında rolu Heyvanların üzərində laborator müayinələrə dair qaydalar	Əsas dərslik 4 (40-80), 17(131-203), 20(link)
14.	Müasir baytarlıqda süni intellekt, data analitikası və etik məsuliyyət	Əsas dərslik 1 (241-280), 2 (1-28). 15 (link).
15.	Azərbaycanda baytarlığın inkişaf tarixi	Əsas dərslik 8(130-190), 25 (1-45).
	Final imtahanı	